

„Istarska Riječ“

Izlazi svakog četvrtka uveče. Svaki drugi četvrtak donosi literarni prilog „Mladi Istarski“. Pretplaćati za tuzemstvo iznosa 15 — lira na godinu, a za inozemstvo 25 — lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 201. Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za poljku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Stogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovice.

Oglasi stoje 4 lira

za svaki centimeter visine u širini jednog stupa. Za višekratno uzvišenje daje se zračna popusta prema pogodbi. Plaća se i utužuje u Trstu. Događi se šalju uredništvu, a svake uprave. Nepravilnosti se plaćaju na primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Spomeni se, čovče!...

Ljudska zloba, sve više preotimlje maha na zemlji, a zloduh nasilja carstvuje neomedejeno i nekažnjeno među ljudima. Svijet obuhvaća duševna tama i gospodarsko nazadovanje, a nepravda kao da slavi svoje lijepe dane. — Smisao čovječanstva i plemenitosti gubi svoje značenje, a sićušni čovječji stvor šepiri se i gaji svako ljudsko načelo, a da pri tome niti ne pomišlja, — da je on samo prah i pepeo.

I dok se jučešajšim danom posipalo vjernike pepelom, a crkvom se svećano ali tužno razlijegale riječi: — „Spomeni se, čovče, da si prah i da ćeš se u prah pretvoriti“ —, dotle se svuda naokolo izvan crkve uvlača i ljudska srca mržnja i pakost. Čovjek proganja na svemogućie načine svoje bližnjega, brat mrzi na brata, a malo je onih, koji pomišljaju na one divne riječi: „Spomeni se, čovče,“...

Osobito nasilnici mimoilaze ove riječi, kao da će za uvijek trajati njihova slava i moć. Nedavno svjetsko ljudsko klanje ništa ih nije opametilo. Mogućnici ne primaju odatle nikakve opomene ni upute. Ali i njima su dani odbrojeni, jer čovjek je pepeo, ništavilo i prolazno čovjekačenje. To bi imali da zapamte oni, kojih se tiče. Samo plemenita djela trajna su za opće dobro, a sitnog mrava nestaje sa lica zemlje.

Ali dok bude mahanja i prijetnje sa ognjem i mačem, dok se bude mislilo samo na osvetu i odmazdu, kaostu to čine Nijemci, Mađari i mnogi drugi, dotle ne može da bude mira na zemlji. Zar je uopće moguće da dodje do mira, kad jedan katolički biskup, Mađar Zadravec, koji je negda vjernike posipao pepelom izgovarajući one značajne riječi: „Spomeni se, čovče,“ sudjeluje u najvećem svjetskom skandalu, u falsifikovanju tuđih novčanica, čemu nema u povijesti primjera, i sam time gaji one duboke riječi o čovječjem ništavilu?

Napominjajući biskupa Zadravca, nehotice redaju se pred našim očima nekoi pojedinci, ljudi iz najbliže okoline, naša braća po krvi i jeziku, a nebraća po svojim nekršćanskim djelima. Nekoi su od ovih na jučešajni dan posipali pepeo, a drugi opet bili njih posipani, ali ni jedni ni drugi nisu pomišljali na čovječji prah i na ljudsku prolaznost, nego su izašavši iz crkve ponovno započeli svoje crno, paklensko djelo, širenjem mržnje i nesloge.

Pitamo: Čemu ona vječita mržnja jedan na drugoga, čemu neprestano vrebavanje za bližnjim, zašto se dakle ljudi kao psi grizu i napadaju? Mir i poredak će nastati samo onda, kad bude među nama više snošljivosti i bratske sloge, kada nam bude misao vodilja, da se mora da zadje u pozadinu pred nebesičnim radom za opstanak i napredak naroda.

Isto tako ne pomišljaju o žalosnom čovječjem udesu niti oni, koji maćuhinski kroje sudbinu malim i nezaštićenim narodnim skupinama.

Pepeoliku nazivlje naš narod i „čistom srijedom“, valjda zato, jer se toga dana vjernik počinje da čisti od grijeha. Ali ovo čišćenje imali bi da započnu prije svega oni, koji su čovječanstvu nanijeli toliko neproboljih udaraca. Pokornički duh korizme treubao bi da zahvati one najveće grijehinje, koji danonice gaze najsvetije ljudske pravice. Ali na ovakove to ništa ne upliviše. Oni će i dalje nastaviti svoju coravu i neljudsku rabotu ne brineći se ni najmanje za to, da je čovjek samo se i da će se u njega i vratiti.

Medjutim doći će vrijeme, koje će nasilnike prisiliti na posvemašnju pokoru. Svaki će narod zauzeti svoje mesto dostojanstva i slobodnog razuma, a svaki će čovjek u svojem radu za opće dobro nalaziti utjehu i smisao života. Tada će svakto doći do uvjerenja, da je čovječji život nesamo prah i pepeo, nego će se ljudi spomenuti, da prije svega članovi velike ljudske zajednice i da kao takovi dospjevaju svaki prema svojoj sposobnosti i moći ljepšoj, općoj budućnosti.

VIKTOR CAR EMIN:

Družba sv. Ćirila i Metoda za Istru

Iste one godine, kad se u Puli otvorila prva Družbina škola, nabavila je Družba u Malom Lošinju kućicu, u kojoj je malo iza toga otvoreno društveno dječije zabavište. To je bio početak većoj akciji, koja je imala lijepog uspjeha, jer se u toku od desetak godina otvorilo na ostrvima više družbinih škola i to: trorzrednica u Malom Lošinju, trorzrednica u Velom Lošinju, četverorzrednica u Cresu-građu, pa škola u Nerezinama i u Ustrinama, i dječija zabavišta u Cresu, Nerezinama, u Cunskom, Velom i Malom Lošinju, Unijama i Susku. Izim toga imali smo po jedan nastavni krojački tečaj u Cresu i u Lošinju. U ovom posljednjem mjestu bio se obrazovao i tečaj za daljnju naobrazbu, a pred sam rat bilo je već sve spremno, da se tu otvori i jedna družbina nautička škola, a u Puli niža realka.

Naročito pažnju i brigu obraćala je Družba porečkom kotaru, najzapuštenijem u svakom obziru. Tu je ona otvorila svoje prve, već prije spomenute dvije škole (u Baderni i Kasteluru), za kojima su tijekom vremena slijedile ove: u Livadama, Vabrizi, Sv. Luciji kod Oprilja, Zrenju, Ferencima, Kaldiru, u Grozjanju, Sovinjštini, Materadi, Lovrećici, u Fuškulinu, Sv. Ivanu od Šterne. U prostranoj općini labinjskoj otvorile se ove škole: u Sv. Lovreću, Rapcu, Ripendi, Sv. Marini i u Rogčani.

U koparskom kotaru ustanovili smo tri slovenske škole: jednu u gradu Kopru, drugu u Svetoj Luciji kraj Portorose, treću kraj Milja na Miljskim Hribima, a četvrtu hrvatsku, u Kastelu. U sjevernoj Istri uzdržavala je Družba škole u Račicama, u Brgucu i u Humu. U Pazinu — dječije zabavište, u puljskim izvanjskim općinama škole u Stokovcima, Smoljanima, Svetvinčentu i Rakliju. U voloskom kotaru škole u Ćićima, Lignju, Medveji, pa zabavište u Opatiji i Lovranu. Izim toga Družba je još god. 1901. otvorila bila i hrvatsku školu u Voloskom, koja je kasnije prešla u pokrajinsku upravu. Otvorila je i drugi razred u Opatiji i time najviše pridonijela, što se je vremenom ova škola razvila u 8-razrednu pučku javnu školu. Pa i na otoku Krku imali smo svoje dvije škole: jednu u Gabonjima a drugu u gradu Krku. Izim toga Družba je svojim izdašnim potporama pridonijela, da su u otvorene javne škole u Juršićima (Pula), u Pazu, na Ročkom Polju, na Vrhu, Sušnjevici, Drenju itd. itd. K tomu je podupirala i razne poučne škole, dijelila djeca knjige, priredjivala Božićnice, pomagala dijake na preparandijama, jednom riječi: gdje bi samo mogla, tu bi i doskočila.

Njezine školske zgrade — njih tridesetak — pa i druge, u školske svrhe iznajmljene prostorije rasijane po čitavoj Istri govorile su narodu više, jače i rječitije nego li najbolji govor, najzvučnija hvala. U tim zgradama i najmljenim kućama skupljali su družbini, u ogromnoj većini vrlo vrijedni i požrtvovni rodoljubi, oko sebe djecu učeći ih ljepu i dobru i korisnu. Sve učeci ih narodu našem tako blizu, da nije moglo da ne utiče u to koje doba ce. I zaista: u Istri nije ni u koje doba našeg narodnog preporoda bilo institucije, koje bi naš narod bio zavolio tako žarko kao ovu našu Družbu.

Je li samo s toga, što mu je ona sa svojim školama i učiteljima, kojih je početkom 1914. bilo oko stotine, bila tako blizu?

— Nije! Ima i mimo toga još i drugih razloga, s kojih se je ljubav prema našoj staroj Družbi tako duboko uvrijedila u srce i dušu našega naroda u Istri.

Tajna velike popularnosti, što ju je Družba razmjerno u vrlo kratko vrijeme stekla u Istri i vani, leži ponekle u imenima Svetaca, kojima je okri i pobožan narod vidio je u tome stišie. Pobožan narod vidio je u tome nazivu neko, iako nejasno i neodređeno jamstvo, da je novo društvo dobro i čestito. Taj je osjećaj u njemu još dublje utvrđivala već i prije napome-

nuta činjenica, što su na čelu društva bile ličnosti, kojima je narod već odavno bio poklonio svoje neograničeno povjerenje: Dr. Vitezić, dr. Laginja, prof. Spinčić, braća Trinajstići itd.

Družbinom lijepom glasu pridonijele su mnoge i njene podružnice, kojih je u Istri bilo oko stotine. Na skupština-tih podružnica vodila se riječ nesamostalno o Družbi i njezinim ciljevima, već i o drugim pitanjima, što su zasjecala u javni život svega našega naroda. Narod je shvaćao, da je sve to namijenjeno njemu, njegovom napretku, njegovoj koristi, zato se je i sve tješnje prislanjao o Družbu gledajući u njoj rasadnicu znanja, toga glavnog temelja, na kome je imala da počiva sva budućnost njegove kuće i djece.

Čitajući novine neprestano su mu oči zapinjale o onu rubriku: „Za Družbu sv. Ćirila i Metoda“, pod kojom su se nizala uvijek nova imena prisnosnika. Tih darovatelja bilo je sve više i sa svih strana i naš je seljak i nehotice s čudom i udivljenjem gledao, kako se iz dana u dan množi broj ljudi, koji su njemu siromahu i zapuštenome voljni da pomognu, a to ga je bodrilo, sokolilo, hrabrilo.

Pa kakvih je to uglednika bilo među onim prisnomicima! Prvi se bio javio veliki biskup Strossmayer, a za njime toliki drugi. A bilo je i običnih radnika, seljaka, djece i siromaha, koji su često sebi otikal od ustiju, da mogu naš stogod pokloniti istarskoj školskoj Družbi. A bilo je takovih dobrotvora i iz daleka, čak i iz Amerike, Afrike i Australije — a to je našega čovjeka ispunjalo još većim udivljenjem i još većma vezalo uz Družbu. Pridonio je tome i način sabiranja: rodilo li se dijete, slavio li se pir, koć svake malo važnije porodične zgode Družba bi odnijela svoj iako maleni dar. Osjećala li rodoljub, da mu je smrt blizu, eno ga gdje preporučuje svojima, neka se na njegov spomen sjetie istarske Družbe. Pa i ako se on ne sjeti, sjetit će se njegovi prijatelji i mjesto vijenca na njegov grob, poklonit će darak za istarsku dječicu.

Tako je to isto iz godine u godinu. Ime naše Družbe bilo je u svim srcima, ono je lebdjelo pred svačijim očima. Nije bilo kućerka, gdje se ne bi našla ona mala kutijica s hrvatskom trobojnicom i sa sličicom sunca, što se radja. Na tu kutijicu pisalo je: „Zigice Družbe sv. Ćirila i Metoda za Istru“, i bilo je kao da i njihov modrikasti plamičak drži uvijek živu vatru, koja je tinjala u svim istarskim srcima.

Razni proizvodi po dućanima bili su puni etiketa s nazivom naše Družbe, a i na pisma, što su letjela u daleki svijet, ljepio se uz državnu marku također i naš narodni biljeg s imenom naših slavnih Svetaca.

Družba je imala svoje pjesnike, imala je prijatelje, koji su je slavili perom i zborom i digli je na visinu jednog lijepog, čistog i uzvišenog narodnog ideala. U nju je svak gledao s poštovanjem, i kad je ono iz njene duše izišla divna misao, da se 5. srpnja, dan Svete Braće, slavi u svemu narodu kao narodni blagdan — cijeli je narod to prihvatio i sva su naša sela bila u onaj dan okrunjena trobojnicama a i orila se veselim poklicima i junačkom pjesmonom, dok bi u noći svi brežuljci i humovi uokolo sjali od kresova, što ih je narod palio u ime naših Svetaca. (Svršit će se.)

Oci, majke, braćo, prijatelji i znanci!

DJECA VAS MOLE,
da im pokažete, kako se srpsko-hrvatski čitaju i pišu slova. Svi Vi, koji to umijete, pročitaite s njima svaki dan go koje štivo, i protumačite im ga, kako sami najbolje znate.

DJECA VAS MOLE!

Cesare Battisti

U subotu 6. februara držao je Benito Mussolini, predsjednik italijanske vlade, u rimskom parlamentu govor, u kome je, kako je poznato vrlo oštro odgovorio Nijemcima zbog njihove protu-italijanske propagande. Tom zgodom najvjestio je on njima, da će se još ove godine u gradu Bolzanu dići spomenik Trentincu Cesaru Battisti.

Tko je Cesare Battisti? Cesare Battisti slavan je čovjek, jedno od najsimpatičnijih lica, što ih je dalo novije vrijeme.

Rodio se u gradu Trentu. Umna glava; — već kao mladić izišao je na glas svojim lijepim perom i svojim krasnim, dubokim mislima, što su obuhvatala sve ljude. Battisti je bio socialist, ali ne od onih tjesnogrudnih, zasukanih socialistica, koji misle, kad vide crvenu zastavu, da mogu odmah pogaziti svoju. Ima naime i među italijanskim, a i među jugoslovenskim socialistima ovakraj i onkraj granice i takovih, koji smatraju svojom dužnosti, da iznajprije popljuvaju i zateja sve, što ih veže s narodom, od kojega su potekli, pa da onda urliču ono svoje neiskreno: jedan za sve, svi za jednog!

Cesare Battisti nije bio čovjek takove fele. On je bio socialist, uvjeren, oduševljen socialist, ali je uz to bio i uvjeren i oduševljen italijanski rodoljub. On, Trentinac, osjećao se je pod Austrijom robom. On je vidio, kako Nijemci u Tirolu rade iz svih sila, kako bi trentinske Italijane iznarodili, ponijemčili, i to je njega mučilo i vrijedljalo u srcu i u dušu, jer je to smatrao nečovječnim, pa je u času, kad je buknuo veliki rat prebjegao u Italiju i tu započeo svoj rad oko toga, da i Italija udje u rat za oslobodjenje svoje zasuznjene braće.

Time je Battisti došao u opreku sa svim italijanskim socialistima, koji su gotovo svi bili protiv ulaza Italije u rat, no to ga nije zbulilo, već se je kao pravi čovjek, koji, što kaže inom — to i sam svojim potvrđuje činom, na dan navještaja rata prijavio kao dobrovoljac, stupio u italijansku vojsku i otišao na front, da se bori protiv Austrije. Borio se junački, bio je ranjen i zasuznjen. Austrijanci ga predadoše prijekome sudu, koji ga odsudi na vječala.

Odsuda je izvršena dne 12. jula 1916. Ove godine, na godišnjicu toga događaja, položit će se u Bozenu temeljni kamen, na kome će se dignuti spomenik tome velikom rodoljubu.

I s pravom. Mi Jugosloveni bit ćemo svakako među prvima, koji će se pokloniti sjeni toga simpatičnoga muža, jer je on to i zavrijedio.

Naš narod ima tu dobru stranu, da umije cijeniti velike ljude, ma kojemu narodu pripadali. Staviše, naš narod umije i da crpi nauk, što ga takovi veliki ljudi pružaju svojim životom i djelima svojim.

Cesare Battisti pruža vrlo lijepu nauku nesamo Italijanima, već i nama. On je kao uvjereni socialist volio sve ljude, čitavo čovječanstvo, ali najviše mu je pirastao srcu njegov narod italijanski.

I mi Jugosloveni volimo sve ljude; čitavo čovječanstvo je našim srcima vrlo blizu, ali niko nam nije tako drag kao naš čovjek, Jugosloven — i to je prirodno. To mora svaki da shvati, a ko to nije kadar da razumije, taj ne može da razumije ni patriotizam Cesara Battistia.

I mi smo — kako bi rekao naš narod — pod kožom krvavi, a to će reći, da imamo i mi Jugosloveni u našim grudima jedno srce, koje funkcioniše baš kao svako italijansko srce, i koje može da ljubi i da se zanese baš kao i svako italijansko srce.

Mi uvelike shvaćamo Battistia, a to je najbolji znak, da su i nama Jugoslovenima već otprje kao ucipljeni osjećaji, što su onoga čovjeka onako visoko uzdigli. Ko bi te osjećaje htie da uguši, taj ne bi radio u duhu mučenika Battistia, već naprotiv, radio bi u duhu one tamne i odvratne sile, koja je toga uzvišenoga junaka povel na stratište.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Kada velika zvana kompanja... Nijemci se bude. — Ali ih se ne bojimo. — «Vaterland».

Kad velika zvana zrone, mala se ne čuju. Take ima i ovdje na Rijeci dosta domaćih zgrada i nezgoda, o kojima bih mogao da vam pričam, ali u koju svrhu, kad ima danas u svijetu i te kako krupnih događaja, koji svojom težinom odbaraju u prah ove naše? Danas nad Evropom tutnje glasovi, koji svojom gromornom tutnjavom i lomljivom guše ovo moje tih mucanje kao orlov klik bojažljivo gukanje goluba ili golubice bijele.

Dva velika zvana zrone, a Evropa sva sabrana sluša. Jedno zvono bruj i Rimu, drugo u Berlinu. U Rimu grmi Mussolini, drugi svoj govore u Parlamentu i u Senatu, Stresemann u Reichstagu.

Prvi je otvorio vatru Mussolini. Govorio je kao uvijek — odlučno i žestoko, a dakako — i pametno. Rijetko je kada koji ministar sa odgovornog mjesta potpuno Nijemcima onako, kao što je to učinio g. predsjednik Benito u svom govoru od 6. februara ove godine. Prvi, koji je u tom velikom govoru prilično rdjavo prošao, bio je pjesnik — Walter von der Vogelweide. Taj je čovjek živio jedno sto godina prije Dantea, to će reći prije nego sedam stotina godina. Drže, da mu je domaja bila u okolici Bozena, grada, koji je i za prošle rata bio pod Italijom. U tom gradu ima i njegov spomenik, pa se bilo pročulo, da će fašisti taj spomenik maknuti odatle. Mussolini je pak izjavio, da je to laž, pjesnik Walter, da će ostati na svom dosadašnjem mjestu, ali neka niko ne misli, da je taj Walter bogzna kakav pjesnik. On je prema Danteu — rekao je Mussolini, kao onaj jedan mali rimski Brezljčić prema Himalaj. Ta uporedba proizvela je — kako je i prirodno — veliku veselost i smijeh.

Kako znate, u Njemačkoj se čini velika propaganda, da Nijemci ne polaze u Italiju trošiti novac. Mussolini odgovara. — Mi smo narod gostoljubiv, primamo svakoga rado pa i Nijemce, — koji — ako hoćemo pravo da kažemo — ne pristajaju mnogo našim dražesnim gradovima, kad se ono veru po starim našim spomenicima, u onim svojim čudnim nošnjama, koje su kadšto čak i nepristojne... A dodje li pak do bokota — veli od prilike Mussolini, mi ćemo na nj odgovoriti sa tri puta tri, to će reći, mi ćemo u Italiji raditi protiv njemačke robe tri puta jače i oštrije nego li će Nijemci protiv naše. Budu li pak Nijemci u tom pogledu poduzeli kakove protumjere, mi ćemo poduzeti deset puta toliko mjera... Mi fašisti držimo, da se kadgod mogu izbiti i dva oka radi jednog i da se zbog jednog zuba, mogu prelomiti protivniku svi, koliko mu ih je Bog dao.

Što je pak do onih krajeva pod Brennerom, Mussolini izjavlja, da će Italija tamo i nadalje voditi najstrožu italijansku politiku. Onaj kraj mora da postane italijanski, jer je italijanski, pa će se radi toga ondje uvesti svi zakoni, što su već oglašani i koji će se još oglašati.

Italija je dobila 180 tisuća Nijemaca, od kojih osamdeset tisuća bili su negda Italijani, što da pokazuju i njihova prezimena. Ti će nekadašnji Italijani opet postati Italijani, a oni drugi Nijemci, da će se morati da prilagode. I onda, rekao je na kraju svoga govora Mussolini, neka se zna, da se italijanska zastava ne će nikada spustiti na Brenner, već da će se — ako ustreba — pomaknuti i naprijed.

Neke engleske novine pišu, da je ovaj govor nešto kao i ona ekspedijca na Kri protiv Grka, i to ih uvelike uznemiruje. U Francoskoj, ima dosta novina, kojima je vrlo drago, što se je Mussolini pograbio s Nijemcima, jer misle, da će to koristiti njihovoj politici.

Najveću buru izazvao je Mussolinijev govor, kako je i razumljivo u njemačkoj. Novine, i one najuglednije, raskakodakale se kao nepregledno jato teško uvrijeđenih koka, tako da se činilo, da smo još uvijek usred velikoga rata. A onda se nestrpljivo čekalo, što će na Mussolinijev govor nijemski ministar izvanjskih posla — Stre-

semann. Progovorio i on — taj Stresemann, i odgovorio na sve, i čistom onom svojom njemačkom tvrdoglavošću kazao, da će Nijemci dok bude svijeta i vijeka misliti na svoju braću u Italiji i tako dalje... I to traje.

Javio se i treći, a to je naša «Vedetta». U nekoliko brojeva iznijela je ona cijeli niz njemačkih grijeha iz velike davnine, dapače ona je Nijemce nazvala i «rea progone», a to će od prilike reći što i ono naše «svražja krv».

Mađžari uživaju. Jedno, što je taj bučni događaj podužio onu njihovu falsifikatorsku aferu, a drugo, što misle, da će danas sutra i oni moći da govore kao i Stresemann, da ne će naime nijedan Mađžar, dok bude svijeta i vijeka, nikada zaboraviti svoje braće preko granica ni svoga magjar-tengera ni svoga Flumeba.

Međutim već je polovica februara, a gosti nema. Ima nešto Mađžara, koji su pali ovamo, valjda da potroše svoj novac prije nego im ga oni u Pešti ne falsifikaju. Inače sve pušto tako da se čini, da su Nijemci zaista poslušali glas onih svojih agitatora, koji ih već puna mjeseca odvraćaju, da ne idu u ove naše krajeve. A to nije dobro. Istina, mi možemo bez Nijemaca, samo treba da imamo nekoga, ko će na Rijeci kupovati našu robu.

Nego još su «spagi u more». Još nije ni s Nijemcima sve prekinjeno, to više, što se jedini parobrod, koji u našoj luci u ovaj čas krca našu robu, zove se — Vaterland.

A ima i više: Dok ovo pišem kuje se u «Sempioncu» Nijemci i Italijani, Hrvati i Mađžari, da svi zajedno poigravaju bratsko kolo na veliku sreću svega čovječanstva i ovoga historičkoga grada. «Sempionci» je preme tome jedina vaza, koja nas veže s inozemstvom — ali bolje i to nego ništa.

IZ MUNA.

Naši jači i navelje.

Jedva smo odahli ovo par dana lijepog vremena. Siti smo već bili neprestanih kiša, jer mi u našoj Čičariji imamo zimi izvršću klimu, koja prija našem zdravlju. Ono vlažno vrijeme česte kiše uplivaju na nas slabo, a nije bogme niti zdravo.

Razdijelili smo prilično dno sune, palimo već mnogi karbone, ta to je jedini naš zaslužak. Sada se nadamo, da ćemo, što moći da zaradimo, jer zapravo reći dosta smo ovog pusta u ludo potrošili i kapljice ispiili. Morali bismo ipak staviti pamet u glavu i toliko ne zalaziti u krcmu.

Pred jedno desetak dana bili su kod nas gosp. maršalo i liječnik iz Podgrada, koji pokazuju veliku rednost i staranje za otvaranje italijanskih dječjih zabavišta u našim krajevima. — Mislimo, da se i osim toga uopće nekako odvise mjesaju u stvari, koji nije njihov djelokrug.

Oni su tražili po Munama lokale za dječji «casilo». Kad oni i ovakvi nešto name onda obično i izvrše — Dakle će i kod nas početi da mame nevini i malu djecu u svoje zabavište? — Teško je naučiti dječje mizriti svoj dom i svoj rod.

Neke naše žene misle da će tako moći se riješiti za par sati svojih mališa kad ih budu slale u zabavište, ali one ne shvaćaju, kako će djecu slati. Zato pamet u glavu i čuvajte svoju djecu!

Jedan od roditelja.

IZ PODGRADA.

Naše pokladne «veselice». — Poštanske prilike.

«Veselice» je kod nas išla po vodi. Tako va je sudbina svih naših zabava i predstava u posljednjem dobu. Mi smo «fanti» ipak mislili, da ćemo se barem ovaj put moći po volji skromno zabavljati. Mislimo, da su i sigurnostni organi mogli uvidjeti, da su iskreni ljudi. Ali zašto bi se dozvolilo «karneankrat dve veselice».

Ta na pust imao je svečani ples mjesni fašjo, a to znači, da treba zaprijetiti svaku drugu vrstu zabave, da im to ne bi naškodilo materijalno i moralno. — Boje nas se bez razloga.

Inače opažamo, da na našoj pošti nije sve u redu. Previše ima naš poštar posjeta u svojem uredu za vrijeme službovanja. Sumnjamo, da su ti posjeti uvijek službeni.

IZ PAZINA.

Pitanje rasvjete na Pazištinu.

Ima mnogo naših ljudi, koji mi se danonice tuže, da naša okolica nije dovoljno snabdjevana sa noćnom rasvjetom. Te tužaljke su posvema opravdane. Naši se općinski oči previše staraju za grad, a premalo za selo. Za dokaz navest ću Vam, gospodine uredniče, samo jedan primjer. Ovih dana imao sam obaviti u Lindaru jedan vrlo važni trgovački posao. Po danu bio sam zaokupljen drugim radovima, pa sam se tekar u suton (u mraku) otputio u Lindar. Putovanje nije bilo ugodno. Radi tame, magle i blata došao sam teškom mukom do Lindara.

Međutim u Lindaru me je čekalo drugo razočaranje. Najedamput sam se našao u nekoj kaljuži, tako da nisam mogao ni naprijed ni natrag. Ali što da činim?! Nije mi preostalo drugo, nego da pričekam koji dobru dušu, da me izbavi iz nevolje ove.

I zaista: nakon polsatnog čekanja prošao je onuda neki mladić te me izvadio iz kaljuže i odveo u jednu bližnju kuću, da se malo odmorim. Tu sam ih odmah zamolio, da bi me odveli do mojeg prijatelja, s kojim sam imao da sklopim jedan ugovor. Gospodar mi je rekao, da uopće nema smisla da idemo tražiti mog prijatelja, kad ga ionako nema već par dana u Lindaru. Nato sam se spustio s njime u razgovor. Sramota je — rekao — da Lindar još uvijek nema rasvjete poput Pična, Gračšica i drugih mjesta!

Ma, odvratil — sramota gori, sramota dole, pul nas je tako. Ići z gospodaru čeršaje zobje, nu vajak repi ostaju. Tako je i s nami. Pazinska gospoda poznaju samo grablje, a ne vile. Njini je glavno, da im plaćamo steure, taše i vraga i njihov mater, pak da sebi napravljaju ča im drago, a za naše potrebe ih ne boli glava. Boga mi, imaju pravo, kad nam ređu, da smo šćavi. Da nismo šćavi, vero ne bi tako s nami postupali i ne bimo plaćali Pazinu 14.000 lir... Ca Vam se para?

— Ustrpite se! — primjetih. — Bog je umro i za robove. Jedamput će morati i u Pazinu uvidjeti, da ovako ne ide dalje. — Če, — prekinde me starac — ali kada? Pogledajte! Pazin je rasvjetljen kako jedan velegrad, a mi smo vjak va skurem. Imamo 10 svetionika, a od teh nidan ne sveti. Jednemu fal staklo, drugemu posuda za petrolej itd. Općina šaje nagrade užigacu, troši za petrolej, a mi nismo nikakovi koristi od teza. Pak da mi to zalosno?!

Nato smo prekinuli razgovor. Ja sam se oprostio sa čestitim starcem i krenuo put Pazina. Obćeo sam mu, da ću se obratiti na pazinskog načelnika Paladina molbom, da istraži cijelu stvar i da pomogne našim dječim Lindarcima.

IZ RAČJE VASI.

Nek se čuju: i naš glas!

Dugo vam se ne javljamo, ja izgleda kao da smo zaspali, ili nemamo volje, da se s vama malo pogovorimo.

Kod nas okreću stvari na bolje. Ljudi počinju, da uviđaju kuda su ih par odmetnika vodila a naš «komesar izvan općine» nema kod nas već mnogo pristasa. Otvaramo oči i priznajemo, da su susjedna sela nas po pravici krivo gledala. Ono neko oduševljenje za munturu i lumpanje, sve nas više ostavlja, postajemo hladni i odvise. Pa tako i treba, naučila nas bijeda i nepravda.

Pust je prošak među već velike buke i to znači, da smo postali pametniji i hladniji. —

IZ MOŠČENICA.

Učimo djecu!

Onaj poziv u posljednjem «Istarskoj Rijeci», gdje se pozivlju roditelji, braća i prijatelji, da uče našu djecu hrvatski čitati i pisati, obradovao nas je silno.

Treba nam da znate, da mi ovuda već radimo dugo na tom, onako, kako možemo i umijemo. Mi se držimo one stare, po kojoj svaka ptića svome jatu leti. Naša su djeca — naša sokolici, ja hoćemo da nam ostanu sokolici, a da ne postanu crne vrane, koje ne bi bile na diku ni Italijanima ni nama.

Učimo dakle djecu: djeca nas mole!

Franina i Jurina i Rus na jahte pred Vladivostokom.

Rus: Lep je porat ovi vaš Vladivostok. Samo je škoda, da se ovako jako zledi. I ne samo on, nego i sve more pred njim. Na dugo i na široko, ni drugo nego led, led i led. Je to svako leto tako?

Rus: Svako leto po par meseci, a onpu je sopot sve dobro.

Jur: Franina Martinović govori: led! Če ti led, kad j čoveji razum veći i jači od njega! Tako je posvuda i va svacetem. Sklepaš skupa jedan zakon, i veštudiraš maliciju, kako ćeš opeliti i zakon i onega, ki ga j stenfal. Tako je i tu. Na, ovuda je sve okole sam led, del nekoliko unat, a mi ga, brate, z ovim brodom režemo, kako da bi bil naš ukarski sir. Znate vi, Ilija Nikolajević, da je ova vaša invencijon takova, kakvoj; nima na svete para! Kako ste vi ovo zmislili? Povejte mi malo!

Rus: To se još ne sme znat, Jurino Andrejevič. To je tako prišlo — skoro ne bini ni sam znal povedet kako. Prej mane su se ljudi vavek razbijali glavu, kako bi napravili brod, s kem bi se led mogal lomit. No to je što jako teško. Ja sam pak promislil: Razbijat led s brodom. ni baš jako pametno, zać kakogod more brod razbit led, mogal bi i led razbit njega — pak ča onput? Nato sam vam ja prišal na misal, da je za svaki brod, ki bi otal da naviguje skroz led, najbolje, ako on sam ta led stopi. I ja sam se valje dal na delo i zmislil sam ov brod, ki, kako vidite, sam topi led i napred leti kako lastavica. Pogledajte ga samo. Kako gre, i kako reže ov debeli led!

Rus: Ma uprav kako da je maslo. Pravo čudo!

Rus: A stvar ni Bog zna kako zamršena! Nekoliko žic od platini okole provi i kolumbi, nutre jedan motor, kega sam ja znašal i ki suva va one žici jednu strahovitu toplinu, da se vas led okole stopi — to je sve.

Jur: To je puno. Da je to zmislil kakov Španjolac, skakal bi i vriškal kako nem. da ga svi čuju: — E kabaleros, mi gos inventados una fragadas, karamba! — ke brzuzas toto lo jaco! A vi Rusi samo: Nitevo!

Rus: A ča su pak ovi jarboli ovako visoki i ono mrežice mej njimi?

Rus: To je, pak jedan posebni telegraf aparat žice, kega sam ja zmislil. Ov moaj aparat pohire sve, ča se po svete govori i vapije. Sve ča čuju, to lepo nazad dava. Jur: Sve najedanput?

Rus: To mora bit sakrakovski samanj! Rus: More i najedanput, a more malo po malo. Ala, recite, ča bite vi oteli sada čut.

Rus: Čekajte. Recite malo vi mane, Ilija Nikolajević, more se pul teza aparata čut i ono, ča neki čovek sam sobum govori?

Rus: More, zać ne? Rus: Ala, dajte malo da čujemo, ča sada govori sam sobum Zanella.

Rus: Ča će nam Zanella! Poključajte malo vore va Berlin, da čujemo, ča tamo govore va parlamente.

Rus: Čekajte, da mojemu telegrafiste dam zapoved. Ej, Gavriilo Semjonoviču, oprite on fep na desno: — Parliament — Berlin. A vi sada poslušajte. Čujete ča? Jur: Kako ne? Sve do jedne besedi! Ki ovo govori: Wir — Tojce — Italijanizi-

PODLISTAK

MARK TWAIN:

Kako sam uredjivao jedan poljoprivredni list

Nastavak i svršetak.)

U sve većoj uzrujanosti stupi slušalac preda me, stisne mi ruku i reče:

— Lijepo, lijepo — to je dosta! Sad znam da sam pri zdravoj pameti, pošto ste to čitali kao i ja — riječ po riječ. Ali, stranče, kad to čitah jutros prvi put, rekoh sebi: «Ni sada ni nikada ne bih bio držao mogućim, da ću poduzeti, ali sada i sam držim da sam poludio.» Pri tome sam zaurlikao, da se je to moralo čuti dvije milje daleko, i utekao sam da koga ubijem. Znao sam da će se to prije ili poslije dogoditi, pa htjedoh da to čim prije izvršim. Proklist još jedamput jedan od vaših paragrafa, onda zapalih svoju kuću i krenunih. Nekojim ljudima sam razbio ruke i noge, i jednogsa sam čovjeka potjerao na jedno stablo, gdje ga mogu dobiti, kad hoću. Prolašće ovuda mislio sam, da je još jedamput kod Vas svrnem. Sad sam se opt

uvjerio, da sam pri svijesti, i ja vam kažem, da je to sreća za onoga mihka, koji sjedi na stablu. Na povratku bioh ga bilo zacijelo smaknuo. Z bogom, z bogom! Riješili ste mi dušu velikog tereta. Pošto je moj razum izdržao Vaš poljoprivredni članak, izdržat će sada svaki udarac. Dragi gospodine, još jedamput z bogom!»

Zbog onih ozleda i paleža, kojim se onaj čovjek zabavljao, bilo mi je neprimjato pri duši, pošto nisam mogao, da ne priznjem, da sam ja pri tome nekakav sukriovac. Ali dugo nisam mogao da se bavim takovim razmišljanjem, jer je stalni redakter stupio u sobu.

Izgledao je jadno, zabunjen i pokunjen. Gledao je ono što su bili razoriili ona dva minda poljoprivrednika i onaj stari bundevnik. «To je grdna stvar» — reče — «šet grdna stvar! Boga s kćom je razbita, šest stadala, jedan pljuvaonik i dva svečnjaka u tisuće komada. Ali to nije još nejgore. Glas lista trpi — a bojim se za uvijek. Istina je, da ga sada više traže negoli ikada. Još nikada nije bilo prodano toliko ekemplara, još nikada nije se e listu to-

liko govorilo kao sada. — ali ipak niko ne ča da bude slavan radi sutudosti, z nitko ne ča da svojom slabumnošću zaslužuje pare. Tako mi poštenja, ja vas uvjeravam prijatelju, dole sjede ljudi na plitina i ceste vrve od njih i svi čekaju, da vas vide, jer vas drže poludjelci. A drže Vas čisto opravdano, pošto su čitali Vaše članke, koji su upravo jedna sramota za svu štampu. Za Boga, kako ste došli na misao, da možete redigovati takav list? Izgleda da Vi nemate pojma niti o najglavnijim početnim principima poljoprivrede. Vi govorite o brzadi i o prijelazu preko jedne rijeke, rečite, da krave mjenjaju perje i prepunčujete trova kao domaću životinju, jer je pun vragovanja i izvrstan lovac parцова.

Vaša opaska, da morski puževi običavaju mirno da leže, kad se njima štogod svira, bila je sasvim suvišna. Morski pužovi u opće ne mogu da uznemiruju, jer oni leže uvijek nepomično i i napram glazbi su sasvim ravnodušni. Prijatelju, recite mi za Boga miloga, zar je neznanje Vaš zanat? Ako je to tako, onda ste Vi postali danas doktorom sa svim čestima. Što slično nije

se još nikada dogodilo. Vaša primjedba, da divlji kesten postaje sve oniljeljija trgovačka roba, može da nam uništi list. Ja vas molim, da ostavite uredništvo da podjete svojih puteha. Ja sam već i previše niti uživao, ošohito kad znam da ste Vi na mojemu mjestu i kad bih se morao neprestano bojati svijeta, što čete ih ljudima davati. Kad sada, pomislim, kako ste Vi pod rubrikom «Vrt» i «Pismo» pisali o slagama ostriga, izasao bih iz kože. — Gledajte, da Vas nestane! Ja za nikakvu namjenu ne bih više pošao na dopust. Oh, zašto mi niste rekli da o poljoprivredi ništa ne razumijete!

Nato sam ja skočio: «Što Vi zapravo hoćete. Vi kukuruzni klipane. Vi kupusna takva. Vi repin izdanak! Sramite se, što da radim kao rođak. — Ja za vas uvjeravam, da još nikada nisam čuo, da ja vas uvjeravam, da još nikada nisam čuo, da za urejanje jednog lista treba posebnog znanog reda? Koji učeni postolar ili apotekar-ki čerzi, koji se u kazaljku umjetno ne razumije ni više ni manje nego ja

JUGOSLAVIJA.

Da li će vlada podnijeti ostavku?

Prošlog tjedna donijeli smo po jugoslavenskim novinama kratku vijest, da je došlo do spora između radikala i Radića...

Medjutim doznajemo, da je taj spor posvema izglađen.

Radić je izjavio, da su bile netačne novinske vijesti o njegovim govorima u Dalmaciji i Bosni.

Radićeva izjava se je neugodno dojmila g. Korošca, pa je zatražio od predsjedništva Narodne Skupštine stenografski zapisnik...

Osim toga se je Radićeva izjava neugodno dojmila i Vatikanu.

Medjutim Radić je sa svojim izjavama prilično ublažio napetost, koja je nastala uslijed njegovih govora u Bosni i Dalmaciji...

Promjene u jugoslavenskoj diplomatskoj službi.

Kralj je potpisao ukaz ministarstva inostranih djela o razmještanju poslanika i diplomatskih činovnika.

Općinski izbori u Bugarskoj.

Ovih dana su u Bugarskoj izvršeni općinski izbori. Prema prvim izvještajima, koji su ovamo stigli, nije bilo nikakvih incidenata.

Domaće novosti

Zaigrali 100.000.000 lira.

U malenom italijanskom mjestu, u S. Ferdinandu, žive neki siromašni invalidi Toracca.

A zašto? — Čujte samo: Svjedobno mu je umro otac. Taj njegov otac bio je u svojoj mladosti prilično bogat čovjek.

Kako javljaju italijanske novine, Toracca je pred par sedmica prorokovao, da će naredne subote biti izručeni nekoji brojevi.

No sada je njegova slava počela da raste. Od malog smrtnika postao je najednput veliki čovjek: prorok i spasitelj siromašnih ljudi.

prorokuje brojke, koje će biti izručene naredne subote.

Posljedica toga bila je, da je Toracca prošle sedmice držao sakupljenoj masi jedan govor, u kojem ju je pozivao, da igra na lutriju i to ove brojeve: 33, 48 za Napulj, a 44, 68, 54, 33 za ostala lutrijska središta.

Naravno, da se je to «čudo» prošlo na daleko i široko. Cijela je Italija bila kao u ludilu radi toga.

Svi, koji su igrali nestrpljivo su čekali vijest o rezultatu učenja lutrijskih brojki.

Konačno je nastalo silno razočaranje, kad se saznalo, da nije izručena invalid Toracca.

Prema najnovijim vijestima, prošle sedmice dobila je državna kasa 180 milijuna lira.

Vjenčanja.

Prošlog ponedjeljka, dne 15. ov. mj. vjenčali su se naši prijatelji iz Pule: g. Ivan Turak sa g.đicom Josipom Udovičić i g. Antun Radolović sa g.đicom Jorlandom Bertuzzi.

Bilo sretno i beričetno!

Svega po malo

Napredak poljodjelstva u Rusiji

svake je godine bolji i veći. Prije svjetskoga rata bio je veći dio zemlje u rukama velikih bogataša i grofova, a seljak, ruski muzik, bio je u pravom smislu riječi bespravan.

Napredak poljodjelstva u Rusiji svake je godine bolji i veći. Prije svjetskoga rata bio je veći dio zemlje u rukama velikih bogataša i grofova, a seljak, ruski muzik, bio je u pravom smislu riječi bespravan.

Dijete u kofinu vraće vode.

Način života na selu ne dopušta ne samo da se potpunoma sprječie, već niti da se u većoj mjeri ograniče razni nesretni slučajevi, koji se vrlo često dešavaju sa nevinom seoskom djecom, koja su prepuštena sama sebi.

Crnački «Sin božiji» osuđen na smrt.

Pariske novine dobivaju radio vijest iz Rta Dobre Nade, da je crnac Makilela, koji se nazivao «Sinom Božijim» i krsio svoje vjernike zarinuvši ih u rijeku i držeći ih ispod vode toliko, da bi ovi jadnici umrli, uhapšen i osuđen na smrt.

125-godišnjica Prešernova rođendana.

10. ovoga mjeseca bila je u ljubljanskom dramskom gledališću proslava Prešernove uspomeno o 125-godišnjici njegova rođjenja.

Predebeo za tamnicu.

U Bratislavi je nedavno uhapšen rumunjski narodni poslanik, G. Maroscan, koji je osumnjičen, da je u Pragu na štetu nekoga seljaka prouevrio 20.000 čeških kruna.

Proces Matteotti održat će se 16. ožujka u Ghietti.

Kako javljaju iz Rima, 8. ožujka počinje redovito zasjedanje porote u Ghietti. Između ostalih procesa najavljen je i proces Matteotti, u kojemu su optuženi Amerigo Dumini, Albino Volpi, Vida Giuseppe, Poveromo Amleto, Malacra Augusto, zbog umorstva narodnog poslanika Matteotti; proces će započeti 16. ožujka.

Ubija ženu, jer ga nije na vrijeme probudila.

U Baerodebe-Termode u Belgiji, jedan je radnik bio naredio svojoj ženi, da ga svakog jutra probudi na stalan sat. Prije par dana je žena zaspala i nije probudila na određeni sat muža.

Ubio tri ljekara, jer da nisu znali da ga izliječit.

U Moskvi je u tamošnjoj kliniku došao jedan besposlen radnik Losgačov koji je imao da se podvrgne liječenju. U času kad je dr. Maisel htio da ga pregleda, izvadio je revolver i ubio doktora.

Neprestano plesati — 22 sata

U New Yorku se je ovih dana vodilo natjecanje za svjetski rekord u plesu. Plesalo se je najnoviji «crnački ples» koga se nazivlje «charleston».

Darovi u fond Istarske Riječi.

Darovaše: Dr. Lovro Skaljcer 100.— lira Josip Tanković iz Drvara 30.— dinara, Pečkiš Matko iz Zagreba 25.— dinara.

Plemenitim darovateljima najljepše zahvaljujemo te im i mi kličemo: Živili naši pred vratima Poreča!

DOPISNICA UREDNIŠTVA

Gosp. Mate Vlašić, Novavas. Za 25 komada kolektara primili u redu 6250 lira. Hvala!

DOPIS UPRAVE:

Molimo one naše praplatnike koji imaju brojeve 1, 4, 9, 21, iz godine 1925 Narodnog Gospodara, da nam ih po mogućnosti pošalju.

Kuhar Josip, Drvar.

Primili smo poslanu nam preplatu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI

Tisak: TISKARA «EDINOST» U TPSTU

Josipa Udovičić Ivan Turak vjenčani Pula, dne 15. februara 1926.

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Bančić — Kršanci p. Zminj (Gimino), Istra.

24. GODIŠNJI mladić traži službu kao pomoćnik u trgovinu u magazinu kojega poduzeca ili čuvar. Obratiti se na Zminj Josipa Zminj Mengići.

Fotograf Matko Gortan u Pazinu preporuča sl. općinstvu mjesta i okolice svoju fotografirsku radionu

KRUNE plaća po 2.— L ALOJZIJE POVH, Piazza Garibaldi 2 prvi kat

ZUBAR Med. U. dr. D. Sardoč specijalist za ustne in zubne bolesti

Trgovina koža 1 raznih postolarskih potrepština FRAN CINK

Zlato, srebro, krune, platin i umjetne zubove Zlato ALBERT POVH

Foška ud. Krajer Tužnim srecem javljamo rodbini, prijateljima i znancima, da je naša majka